

Z функция

1. Какво е Z функция

Нека имаме низ S с дължина N . Z функция на този стринг наричаме масив с размер N , в който i -тия елемент показва максималната дължина на подниз на S , започващ в i -тата позиция, който е префикс на S .

С други думи, ако кръстим този масив Z , то за всяко i всички символи от $S[i]$ до $S[i + Z[i] - 1]$ съвпадат съответно със символите от $S[0]$ до $S[Z[i] - 1]$. Да разгледаме един пример:

$S = \text{"banbban"}, N = 7$

$Z[0]$ – Този елемент от масива не се използва, защото на практика $Z[0] = N$ (целият е низ е префикс сам на себе си).

$Z[1] = 0$, защото $S[1] \neq S[0]$. (banbban)

$Z[2] = 0$, защото $S[2] \neq S[1]$. (banbban)

$Z[3] = 1$, защото $S[3] = S[0]$, но $S[4] \neq S[1]$. (banbban)

$Z[4] = 3$, защото $S[4] = S[0]$, $S[5] = S[1]$ и $S[6] = S[2]$. (banbban)

$Z[5] = 0$, защото $S[5] \neq S[0]$. (banbban)

$Z[6] = 0$, защото $S[6] \neq S[0]$. (banbban)

(в червено са съвпадащите символи, а в синьо различните)

2. Алгоритъм

Лесно можем да се досетим за алгоритъм със сложност $O(N^2)$, който намира стойностите на масива Z : Обхождаме S и от всяка позиция (освен нулевата) с втори цикъл ходим напред и сравняваме стойности, докато не стигнем до различие в символите, при което прекъсваме този вътрешен цикъл и сме готови със $Z[i]$.

```

void z_function(string s)
{
    for(int i=1; i<s.size(); i++)
    {
        while(i+z[i]<s.size() && s[z[i]]==s[i+z[i]]) z[i]++;
    }
}

```

Проблемът с този алгоритъм е, че при правилно подбрани стрингове с големи размери е прекалено бавен. Нека разгледаме низа $S = "aaaaaa"$. Тогава за всяко i програмата ще обхожда низа докрай, което ще отнеме общо $5+4+3+2+1=15$ операции, а низът е дълъг само 6 символа. Очевидно такъв низ с размер няколко стотин хиляди символа ще отнеме огромен брой операции, което е неефективно.

Ако се замислим, можем да забележим че всеки път когато изчислим някоя стойност $Z[i]$, не я използваме за нищо след това. Какво ако помислим за начин да намалим операциите, като използваме вече сметнатите стойности? Оказва се изключително лесно да подобрим тривиалното решение. Нека с l и r означим съответно индексите на левия и десния край на последния подниз-префикс, който сме изчислили (в началото $l=r=0$). В процеса на работа r ще служи като граница, която ни показва индекса на първия неразгледан символ. Това означава, че интервалът е от вида $[l, r)$, тоест r е с 1 по-голямо от последния елемент на последния подниз. Нека в момента сме на позиция i от низа:

- Ако $i < r$, това означава че текущия символ е част от подниз, който съвпада с префикс. От дефиницията за Z функция следва, че този символ съвпада с някой от първите символи на стринга. Индексът на този символ всъщност е $i - l$: $S[l] = S[0]$, $S[l+1] = S[1]$ и т.н., тоест $S[l+x] = S[x]$. За да получим $S[i]$ вдясно, заместваем $x=i-l$ и получаваме $S[i] = S[i-l]$. Следователно като начална стойност за $Z[i]$ можем да вземем $Z[i-l]$ и да продължим изчисленията с тривиалния алгоритъм оттам, като по този начин изпускаме обхождането на вече изчислени символи. Единствената уловка е, че има шанс да вземем повече символи отколкото остават до границата r , а ние не знаем какви символи следват след нея (не можем да броим неразгледани символи

като прегледани). Затова залагаме като ограничение, че началната стойност на $Z[i]$ не може да надхвърля броя символи, които се намират между i и r . С други думи, началната стойност на $Z[i]$ не може да надхвърля $r-i$. Лесен пример за това е $S = "aaabaa"$. Когато сме на последния символ ($i = 5$), знаем че $l=4$ и $r=6$. Използвайки горните разсъждения, $S[5] = S[1]$ и $Z[5] = Z[1]$. Но $Z[1]=2$ и добавяйки 2 към индекс 5 получаваме индекс 7, който надхвърля r (и в конкретния пример надхвърля размера на самия стринг). Затова казваме, че $Z[5] = \text{по-малкото между } Z[1]=2 \text{ и } r-i=6-5=1$, следователно $Z[5]=1$.

- Ако $i \geq r$, то вече сме в непозната територия и трябва да използваме тривиалния алгоритъм, за да разгледаме още символи.
- Ако в някой момент намерим нов подниз-префикс (с край по-голям от r), обновяваме стойностите на l и r подobaващо.

Може да се докаже, че крайната стойност на този алгоритъм е $O(N)$, което е значително подобрене спрямо предната сложност.

```
void z_function(string s)
{
    int l=0, r=0;
    for(int i=1; i<s.size(); i++)
    {
        if(i<r) z[i]=min(r-i, z[i-l]);

        while(i+z[i]<s.size() && s[z[i]]==s[i+z[i]]) z[i]++;

        if(i+z[i]>r)
        {
            l=i;
            r=i+z[i];
        }
    }
}
```

3. Приложения

Намиране на всички срещания на стринг P в текст T :

Тъй като Z функцията работи с префикси, логично е да потърсим решение в тази посока. Можем да създадем един низ $S = P + \text{'\#'} + T$, където $\#$ може да стои какъвто и да е символ, стига да сме сигурни че той не се среща нито в P , нито в T (той ще служи като разделител). По този начин, когато направим Z функция на S , ние на практика ще гледаме поднизове на T , който съвпадат частично или изцяло с P , а разделителят ни гарантира че не можем да смесим P с част от T . Накрая в получения масив търсим всички i -та, за които $Z[i] = \text{размера на } P$.

Брой различни последователни поднизове на стринг S :

Ще изчислим бройката последователно – започваме с един символ и постепенно добавяме повече и повече символи от S , като на i -тата стъпка пресмятаме колко нови подниза са се появили след добавянето на i -тия символ.

Нека имаме низ, който съдържа първите i символа от S , и кръстим този низ P . На i -тата стъпка добавяме i -тия символ към P , като е ясно че новопоявилите се поднизове задължително завършват на този символ. За да използваме Z функция, обръщаме P наобратно и сега гледаме низовете които започват с новия символ вместо това. Построяваме масива Z за стринга P . Сега, за да разберем колко префикса вече съществуват, намираме $Z[i]_{\max}$. Тази стойност ни показва, че някъде във вътрешността на P съществува подниз-префикс с такава дължина, което значи че този подниз вече е броен на предна итерация (при предно i). Освен това, всички поднизове-префикси с дължина по-малка от $Z[i]_{\max}$ също вече са броени, защото те имат същото начало като най-дългия подниз-префикс.

Нека размера на P в стъпка i означим с M_i . Всички възможности за нови стрингове на дадена стъпка са $M_i - 1$. Както установихме, от тях $Z[i]_{max}$ вече са броени. Следователно след всяка стъпка имаме общо $M_i - Z[i]_{max}$ на брой нови поднизове.

Продължавайки по този начин (като не забравяме да занулим масива Z и да завъртим P обратно след всяка стъпка), на всяка стъпка правим M_i операции, затова сложността на програмата е $M_0 + M_1 + M_2 + \dots + M_{N-1} + M_N = 0 + 1 + 2 + \dots + N-1 + N$ (N е размерът на S). Следователно крайната сложност е приблизително $O(N^2)$.

4. Задачи

<https://www.spoj.com/problems/DISUBSTR/>

<https://codeforces.com/problemset/problem/126/B>

<https://codeforces.com/problemset/problem/432/D>

<https://codeforces.com/problemset/problem/631/D>

<https://codeforces.com/problemset/problem/471/D>